

JAVNE NABAVKE

Javne nabavke

Tokom trajanja pandemije virusa COVID-19, hitne javne nabavke predstavljale su kritičnu komponentu među merama koje su vlade preduzemale kao odgovor na novonastalu situaciju.

Mnoge vlade su usvajale hitne procedure javnih nabavki u pokušaju da ubrzaju kupovinu neophodne opreme i zaštitnih sredstava. Principi otvorene uprave u velikoj meri doprineli su da se ovaj proces učini efikasnijim, a istovremeno sistem zaštiti od korupcije. Takođe, poštovanje principa otvorene uprave može doprineti da se izjednače uslovi za dobavljače omogućavajući im brži i jednostavniji pristup sistemima nabavki, a s druge strane efikasniju isporuku robe.

I dok države pokušavaju da svoje napore i aktivnosti usmere od trenutnog odgovora ka dugoročnom oporavku i reformama, od presudnog je značaja osigurati odgovarajuće sisteme nabavki, redovne proizvodnje i lanaca snabdevanja.

U narednom periodu ključno je podržati mala preduzeća i dobavljače, kao i ulagati u veću dostupnost podataka o javnim nabavkama i zdravstvenim politikama i razvoj infrastrukture kako bi se adekvatno odgovorilo na izazove budućih vanrednih situacija.

Za svaku vladu javne nabavke predstavljaju jednu od oblasti sa najvećim rizikom od korupcije zbog obima potrošnje na koju se odnose. Nabavke u oblasti zdravstva su posebno rizične zbog složenosti procedura i zahteva, s jedne strane, i netransparentnosti, s druge. Nabavka zaštitne opreme koja je hitno neophodna predstavlja još veći rizik, jer se može vršiti iz jedinog izvora, u kratkim vremenskim rokovima, zahtevati plaćanje unapred kako bi se sprečilo kašnjenje u isporuci.

Preporučene mere odnose se na nekoliko oblasti:

- Politike: Učinite hitne procedure javnim i otvorenim. To uključuje koordinaciju i centralizaciju nabavki, pismeno obrazloženje za postupke u hitnim slučajevima, objavljivanje podataka u otvorenom formatu, evidentiranje slučajeva drastričnog povećanja cena i zahtevanje blagovremenog izveštavanja.
- Koordinacija: Postavite jasne ciljeve i prioritete i objedinite krizne štabove za brzo donošenje odluka.
- Podaci: Objavljujte podatke o nabavkama u otvorenom formatu i koristite ih za analizu, i predviđanje i upravljanje krizama u lancima snabdevanja.
- Prikupite i označite sve ugovorene procese i budžetske linije sa „COVID-19“ da biste osigurali otvorene i potpune podatke, objavili komentare dobavljača i sve ugovore zaključene tokom trajanja vanrednog stanja.
- Inovativna partnerstva: Izgradite inovativna partnerstva sa poslovnom zajednicom i civilnim društvom. Objavite listu napotrebniijih lekova i uređaja kako bi tržište moglo da reaguje u skladu sa tim i podstakne startape i tehničke projekte zasnovane na podacima.
- Građanski nadzor: Poverenje i podrška civilnom društvu ima važnu ulogu u praćenju efikasne potrošnje i isporuke dobara i usluga. Vlade bi trebalo da stvore digitalne portale koji su lako dostupni i koji mogu da koriste građanima da prate sve nabavke vezane za virus COVID-19.

Primena mera za oporavak i sprovođenje reformskih procesa

Prema nalazima Globalnog izveštaja POU[1] za 2019. godinu, većina članica POU nema u potpunosti otvorene i konkurentne procedure javnih nabavki u oblasti zdravstva. U većini zemalja javne nabavke u oblasti zdravstva smatraju se manje transparentnim od onih u oblasti infrastrukture. Stoga bi države trebalo da razmotre sledeće preporuke za sprovođenje srednjeročnih i dugoročnih reformi, a tamo gde je to moguće, ove nove mere i reforme treba da budu sprovedene u skorije vreme, dopunjujući postojeće zakone i mehanizme kako bi se ublažilo usporavanje reakcije na zdravstvenu krizu:

[1] Partnerstvo za otvorenu upravu (POU)

- Ojačati sisteme e-nabavki kako bi se osigurala dostupnost tenderskih procesa, pre svega manjim dobavljačima.
- Prikupljati i objavljivati kvalitetnije i mašinski čitljive podatke, uključujući i one sa lokalnog nivoa. Potrebno je koristiti Standarde o podacima za otvoreno ugovarane (Open Contracting Data Standard) prilikom donošenja odluke o objavljivanju podataka i dokumenata tokom procesa nabavke. -
- Prikupljati i deliti podatke o ponudama za nabavke od strane malih i srednjih preduzeća, kao i preduzeća u vlasništvu žena i pripadnika manjinskih zajednica. Potrebno je identifikovati konkretne politike za bolje povezivanje ovih grupa sa nabavkama.
- Razviti sistem javnog nadzora kako bi se omogućilo upozorenje o širenju poverljivih informacija nepravilnostima i prekidima u lancu snabdevanja u realnom vremenu.
- Ubrzati sprovođenje i objaviti izveštaje javne revizije svih troškova hitnih nabavki.
- Ojačati sisteme nabavki na lokalnom nivou, uključujući objavljivanje geokodiranih podataka radi praćenja raspoređivanja usluga zajednicama kojima to nedostaje.
- Podržati i iskoristiti građanski nadzor radi poboljšanja planiranja, izveštavanja i sprovođenja zaključenih ugovora.
- Poboljšati procese koji mapiraju i povezuju nabavke sa budžetskim podacima kako bi se osiguralo bolje korišćenje sredstava i identifikovali nedostaci u raspoređivanju osnovnih usluga.
- Vlade bi trebalo da zahtevaju informacije o vlasništvu od kompanija koje podnose ponude za zaključenje ugovora u vanrednim situacija, kako bi se obezbedilo da one koje isporučuju robu i usluge tokom vanrednih situacija budu kredibilne i dobro opremljene za isporuku.

Ukrajina: Otvoreno ugovorno partnerstvo prati podatke koje objavljuje Vlada, fokusirajući se na određivanje cena zaštitnih maski za lice. Honduras: Još 2015. uspostavljen je mehanizam za praćenje troškova isporuke lekova i ostalih sanitetskih sredstava, koji se trenutno koristi za praćenje kupovine sredstava za sprečavanje i lečenje virusa COVID-19 koje obavljaju ustanove zdravstvenog sistema. Meksiko: Komisija za transparentnost i pristup informacijama objavljuje informacije o postupcima javnih nabavki na lokanom novou kako bi dalje mogli da ih koriste za potrebe relevantnih agencija.